

ORTSANALYS SIENE HORLA HOL

Ortsanalys?

En ortsanalys är en typ av nulägesbeskrivning av en ort, plats eller samhälle som grundas på en norsk metod kallad "stedsanalys". Ortsanalyser beskriver och lyfter fram ortens och områdets karaktär och visar vilka styrkor och svagheter som finns. Analysen beskriver ortens form som ett resultat av en historisk process och ger en förståelse för de utvecklingsmöjligheter som finns.

I de ortsanalyser som kommunen tagit fram kommer de olika småorternas förutsättningar, livsmiljöer, karaktärer och kommunens utvecklingstankar inför framtiden beskrivas. Analyserna kommer ligga till grund för kommunens fortsatta planeringsarbete.

De viktigaste bidragen till denna ortsanalys kommer från ortsborna själva, som bidragit med sin kunskap och mycket inspiration vid de dialogmöten som hållits. Vi på Bygg- och miljöheter anser att den viktigaste information vi kan få om en ort kommer från de personer som bor där.

Ett stort tack till Bengt Wadbring och alla andra som engagerat sig på möten och i arbetet med ortsanalysen!

Ortsanalysen är framtagen av Anna Svensson fysisk planerare och Sabina Talavanic, stadsarkitekt på Vårgårda kommun, under 2013-2014.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte.....	4
1.2 Avgränsning	4
1.3 Vision	5
1.4 Gällande översiktsplan	5
1.5 Läge i kommunen.....	6
2. Siene, Horla, Hol.....	7
2.1 Historia.....	7
2.2 Landskap och natur	8
2.2.1 Ekshagarna i Mångsholm.....	9
2.3 Riksintressen.....	10
2.3.1 Säveån med Yxnås.....	10
2.3.2 Siene – Landa	11
2.4 Fornlämningar.....	13
2.5 Landskap	14
2.6 Befolkning	15
2.6.1 Att bo på landet	15
2.7 Trafik.....	16
2.7.1 Landsvägarna.....	16
2.7.2 Ny sträckning för E20.....	16
2.7.3 Kollektivtrafik.....	16
2.8 Funktioner.....	18
2.8.1 Förenings- och friluftsliv	18
2.8.2 Funktioner och föreningsliv.....	19
3. Framtiden.....	20
3.1 Barnen.....	20
3.2 Dialogmöte.....	20
3.3 Framtiden och dialogmöte	22

1. Inledning

Ortsanalyser är ett redskap som grundas i den norska modellen stedsanalys och det finns olika sätt att göra dem. Vårgårda kommun har valt att använda av en analys- och syntesmetod. Detta innebär att helheten delas in i beståndsdelar vilka analyseras separat. När de olika delarna sammanförs uppstår syntesen och relationerna mellan det fysiska rummet – den mänskliga livsmiljön och omgivningen, i detta fallet landsbygden. Ortsanalyserna över kommunen skall användas som underlag till den kommande översiktsplanen.

Underlaget till analysen grundas framförallt på dialogmötet med invånarna i Siene, Horla och Hol som hölls i Siene missionskyrka den 7e mars 2011. Inte enbart Siene, Horla och Hol har besökts i arbetet med Ortsanalyserna utan även andra småorter i kommunen, och även det materialet kommer att i kommunens framtida planeringsarbete. Syftet med dialogmötena har inte bara varit för att kommunen ska informera medborgarna om vad som kommer att hända i deras närmiljö utan även för att involvera och föra en dialog med dem vilket resulterar i ett ökat inflytande i planeringsprocesserna.

Efter de dialogmöten som har hållits i områdena har materialet sammanställts och kompletterats med kartmaterial, information från föreningar och annan kunskap om området. För att säkerställa materialet skickades sedan Ortsanalyserna ut till berörda byalag och hembygdsföreningar och efter inkomna synpunkter reviderades Ortsanalyserna till ett färdigt material.

1.1 Syfte

Syftet med Ortsanalysen över Siene, Horla och Hol är att genom att kommunen har en öppen och välkomnande dialog med invånarna kan känslan av att alla har en förmåga att påverka det som händer i den egna närmiljön stärkas. Därmed ökar kommunens invånares engagemang i kommunens planläggning och en levande landsbygd upprätthålls.

1.2 Avgränsning

Den fysiska avgränsningen för Ortsanalysen är Siene, Horla och Hols äldre sockenindelningar.

Ortsanalyser har också tagits fram över följande småorter och områden:

☐ Algutstorp	☐ Landa, Kvinnestad
☐ Bergstena, Östadkulle, Lena	☐ Nårunga, Skogsbygden
☐ Asklanda, Ornunga	☐ Södra Härene
☐ Lagmansholm, Fullestad	

Kommunens Ortsanalyser är sammanställda av Bygg- och Miljöenheten i Vårgårda kommun. Samtliga bilder kommer från kommunens arkiv, om inte annat anges.

1.3 Vision

I januari 2010 tog ledande politiker och tjänstemän fram en vision för Vårgårda kommun.

Den goda kommunen med 12 500 invånare 2018.

Kommunens visionsdokumentet lyfter fram fyra målområden som bedöms som särskilt viktiga för måluppfyllelsen och dessa är:

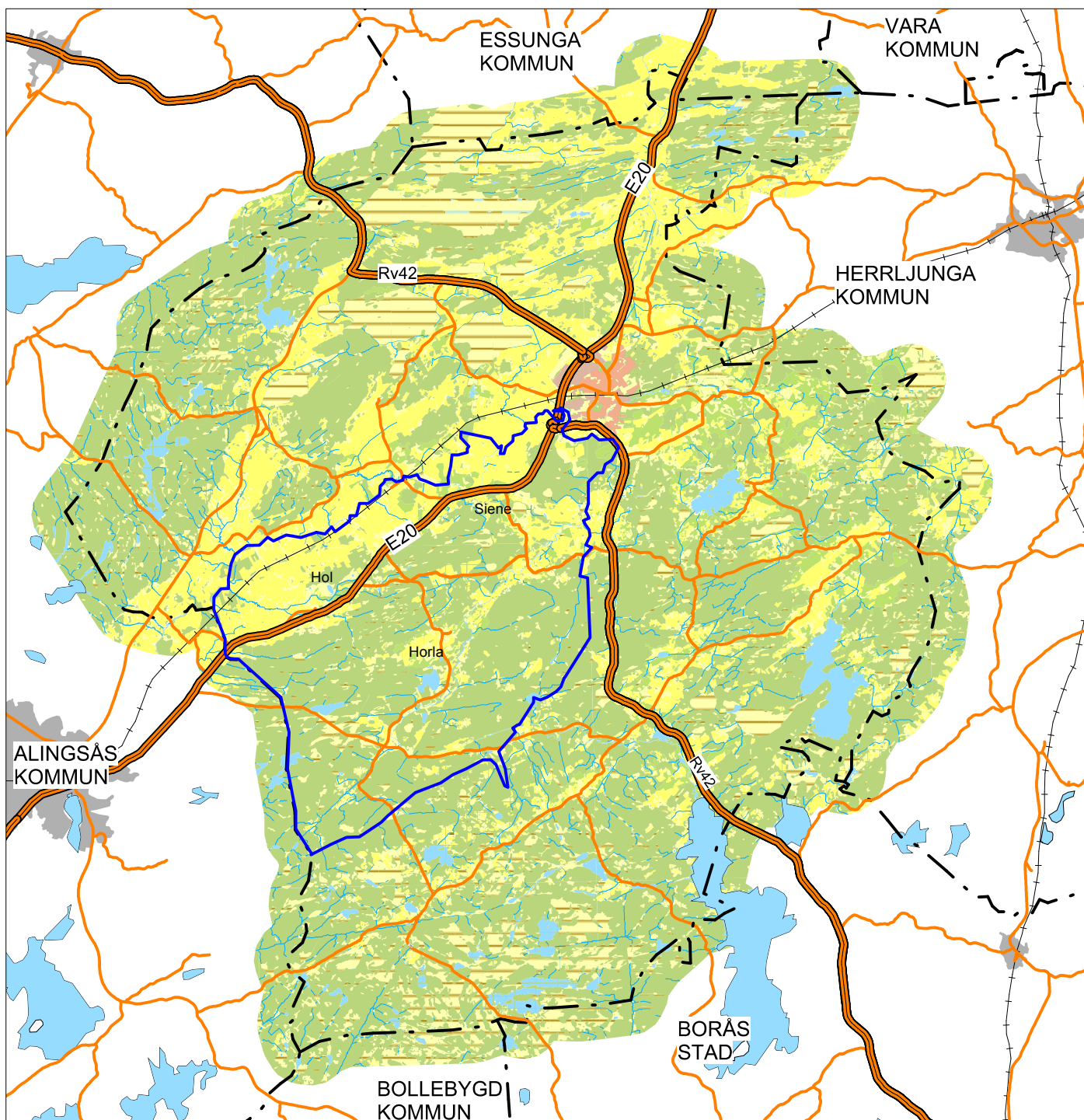
- Boende
- Miljö
- Skola
- Näringsliv

Vad gäller boende innebär detta 1500 nya kommuninvånare och att cirka 700 attraktiva lägenheter/bostäder skall tillkomma i kommunen vid eller innan 2018. För att uppnå dessa mål är ortsanalyser ett viktigt redskap för att se vilka utvecklingsmöjligheter som finns i kommunen.

1.4 Gällande översiktsplan

Av kommunens översiktsplan framgår följande:

- det finns en dominerande tätort och levande landsbygd, båda ska bibehållas och stärkas.
- kommunen ska verka för att bevara större orörda naturområden i söder samt sammanhängande jordbruksmarker i norra delen av kommunen.
- ny bebyggelse bör i första hand tillkomma där befintlig infrastruktur och etablerade sociala strukturer kan nyttjas.
- i kommunen ska det finnas attraktiva lägen med befintlig bebyggelse för strandnära boende på flera platser i kommunen.
- befintlig fritidsbebyggelse bör utvecklas och det ska finnas möjlighet omvandla dessa till permanentboenden.

GRÄNSER, administrativa

- - - Kommungräns

GRÄNSER, övriga

Siene
Horla
Hol

VÄGAR, lagskyddade

E20, Rv42

Järnväg

VÄGAR, övriga

Länsvägar

Ortsanalys

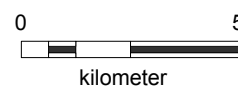
Vårgårda kommun

Siene

Horla

Hol

1.5 Läge i kommunen

2. Siene, Horla, Hol

Området ligger i den del av kommunen som är relativt rik på jordbruksmark som omges av skog, både barr-, bland- och lövskog. Säreån rinner genom landskapet och ån är förmodligen en av många anledningar till att området är mycket tätt på fornlämningar. Landskapet är mycket vackert, småskaligt jordbruk tar plats där skogen ger vika och Säreåns dragning genom Horla och Hol är riksintresse för naturmiljövård och i Siene finns områden för riksintresse för kulturmiljövård. Horla är den småort som är mest tät på bebyggelse av de tre. Horla är mycket attraktivt för fritids- och permanentboenden vid den lilla sjön som i folkmun kallas Horlasjön men som heter Storsjön trots sin storlek. Alla tre småorter är främst bostadsorter och det finns ingen större service att tala om.

2.1 Historia

Hol skrevs förr som Hool och bygden har gamla anor. Länets största gravfält breder ut sig över ett område som är över en km långt. Kyrkan är från 1100-talet. På Hols hed har människor med största säkerhet varit verksamma sedan 5000 år tillbaka.

Namnet *Hol* kan betyda "*Helig plats*" men ortnamnsforskare menar att namnet snarare kommer från ordet *Holl* som betyder jämn upphöjning på en slätt omgiven av vatten. Det vatten som syftas till är att Hol ligger mitt i det så kallade Bånedeltat där Säreån rinner. Ån var förr betydligt bredare än vad den är i dag och det finns en halv väg som visar vägen till Hallavadet där människor förr korsade en bäck genom att gå på stora stenhällar.

Säreån återfinns i omskriven redan på 1400-talet och den har haft stor inverkan på områdets utveckling. Trakten kring Siene var bebodd redan under stenåldern och det finns fornlämningar från såväl brons- som järnåldern i form av domarringar, gravhögar och rösen, fornåkrar och halv vägar. Under medeltiden gick vägen mellan Lödöse och Jönköping via Siene och orten ingick i Kullings härad vilket idag ligger i Västra Götalands län men då Älvsborgs län. Byn ligger samlad på sydslutningen av en mycket fornlämningsrik ås norr om kyrkan. Namnet Siene, dialektalt uttalat "Sine", kommer efter den kyrkby som grundades 1546. Byn bestod av åtta gårdar. Området kallas i en originalkund från 1420 Sighene sokn. Andra varianter på hur ortsnamnet stavades i äldre tid är bland annat Sigende och Seyne. Namnet på orten kan tänkas komma från det fornsvenska ordet *sidher* vilket betyder djupt belägen och *sid* vilket betyder sank eller lågt liggande. Markerna kring Siene var generellt sank på grund av Säreån. I originalkunden beskrevs folket som "*allmänt stillsamt, endast smärre misshäligheter uppkomma stundom utskänkingsstället å Eklanda gästgivaregård*".

Horla socken, dialektalt uttalat "Holla" har medeltida ursprung och Horla är kyrkbyn i socknen som är en gammal jordbruksbygd som är full av stenmurar. I Horla finns en av regionens bäst bevarade medeltidskyrkor, det finns många torp vilka hembygdsföreningen har inventerat och Yxnås naturreservat. Hol är kyrkbyn i Hols socken vilken ingick i Kullings härad.

Namnet stavades på 1330-talet Hool och ordet hol betyder kulle eller rund höjd och syftade förmodligen till en höjd i byn. Kyrkbyn skiftades på 1800-talet.

Brolycke kvarn

Finnatorp kvarn

I Säreåns dalgång byggdes av naturliga skäl kvarnar. Åkermarken är i området bördig och det har sedan länge varit brukat och bebott. En av de äldsta byggnaderna är Hjultorp kvarn som antas vara byggd ren på senare delen av 1400-talet med delar från 1500-talet men den nuvarande utformningen kommer från renoveringar på 1920-talet.

Finnatorps kvarn är från 1856 och ligger även den vid Säreån, en röd träanläggning. Det finns torpanläggningar från 1800-talet utspritt i området och det gamla skolhuset i Horla används numera som hembygdsgård.

När grunden för kommunsystemet lades i Sverige 1862 och trädde i kraft 1 januari 1863 genom de kommunalförordningar som då gjordes indelades riket i cirka 2400 kommuner vilka nu fick självstyre. 1866 blev förordningen lag och systemet baserades på de gamla sockenindelningarna. Detta innebar att sockens ansvar för de kyrkliga frågorna övergick till församlingarna och de borgerliga frågorna övergick till landskommunerna. Denna lag förblev ända till kommunreformen gjordes 1952 när Siene, Horla och Hol uppgick i Vårgårda landskommun vilken 1971 ombildades till Vårgårda kommun.

2.2 Landskap och natur

I trakten kring Siene, Horla och Hol har det för länge sedan runnit en isälv vilket har gjort att stora mängder isälvssediment har avsatts. Dessa avsättningar av sand och grus ger upphov till ett kulligt landskap vilka kombineras med flacka områden av lerslätter. Siene, Horla och Hol ligger i relativt flacka och öppna odlingslandskap som delas av lägre skogklädda höjder. Slätterna består av lera och slit med partier av isälvssediment som sand och grus där orterna ligger är relativt stora vilket gör att känslan av rumslighet är ganska liten.

Storsjön

Landskapsbilden i området är mycket tilltalande och har ett stort kulturhistoriskt värde. Genom Horla församling flyter Säreån först västerut i en smal dalgång för att vid Kärtared ändra riktning mot nordost. Dalgången blir här något flackare och ån flyter långsammare. Den svämmar ofta över och madmarker är vanliga. Ån tillhör Göta Älvs

huvudavrinningsområde och rinner mellan sjön Säven och Mjörn, för att vidare flyta via Lerum för att tillslut mynna i sjön Aspen. För Säveån finns ett vattenråd som bildades i Maj 2008. Vattenrådets syfte är att skapa lokal förankring och delaktighet kring vattenfrågor och att kunna påverka vattenmyndigheten.

Storsjön (i folkmun kallad Horlasjön) är cirka 0,25 km² stor och ligger i Horla, drygt 1 mil söder om Vårgårda och cirka 6 km från Hols skola. Sjön är näringsfattig och det finns två badplatser varav en är kommunal, med omklädningshytt, utedass och grillplats. Området kring sjön upplevs som tillgängligt och vid missionsförsamlingshuset vid Storsjöstrand finns en större uteplats med bord och stolar som får användas av allmänheten. Här finns också lekplats, bollplaner och i sjön finns flertalet båtbyggor. Terrängen kring sjön är kuperad och består av blandskog med mestadels barrskog. Tack vare den låga undervegetationen och att grönskan är gles närmast vattnet går det få fina utblickar mot sjöns klara vatten och dess sandstränder.

En del av området kring Siene, Horla och Hol ingår i ”stora opåverkade områden” som Länsstyrelsen pekade ut på 1990-talet. Stora opåverkade områden innebär ett skydd av ännu icke exploaterad mark som successivt tagits i anspråk under 1900-talet. Främst skulle dessa områden skyddas från etablering av industrier, bebyggelse av större omfattning och andra miljöförstörande verksamheter. Denna typ av företagande skulle lokaliseras till redan tidigare exploaterade områden. Sedan 1999 finns skyddet för de stora opåverkade områdena i MB 3 kap. 2 §. Stora opåverkade områden redovisas inte som riksintressen i MB utan berörs endast av hushållningsbestämmelserna. Stora opåverkade områden skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdets karaktär. Med detta menas att åtgärden är irreversibel, alltså att det inte går att återställa åtgärden.

2.2.1 Ekhangarna i Mängsholm

Mängsholm infördes i Natura 2000 1998 och omfattar 37 ha med det huvudsakliga syftet att bevara ekhangarna och dess arter. Området ägs privat av flera olika markägare men förvaltas av västkuststiftelsen. Området består av en stor trädbärande betesmark som domineras av gamla ekar och är

ganska kuperat. Berget går i dagen på flera ställen och fältskiktet är bitvis artrikt. Marken har varit betesmark sedan början av 1800-talet och var innan dess, åtminstone sedan 1600-talet och framåt, ek- och björkbevuxen slätteräng. Hävdkontinuiteten är därmed lång. Området betas med nötkreatur samt hästar och är mestadels välhävdat (år 2004). Inom

Natura2000området finns ett flertal fornlämningar bl.a. en domarring, gravar och fornåkrar. 1983 gjordes en skötselplan för ekhangarna där det övergripande målet beskrivs som ”att bevara området som ett sammanhängande hagmarkslandskap med välbetat fältskikt och företrädesvis ekar i trädsiktet”.

2.3 Riksintressen

Begreppet riksintresse understryker att all planläggning ska ske under hänsynstagande till viktiga intressen som är gemensamma för hela landet. Avsikten är att nationellt utpekade intressen ska tillgodoses i den kommunala fysiska planeringen och i andra beslut om ändrad markanvändning. Riksintressena är ett inspel i olika planeringsprocesser där deras värden och potential för en hållbar utveckling analyseras och tolkas. Tolkningen i det enskilda fallet förutsätter dialog och samverkan i syfte att identifiera kvalitativa lösningar som håller över tid. Bestämmelserna innebär att ett utpekad riksintresse inte får påtagligt skadas av anspråk på ändrad mark- eller vattenanvändning

2.3.1 Sävån med Yxnås

Sävån är 130 km lång och dess biflöden som rinner mellan och genom Horla och Siene har bildat grunda raviner vilka ofta är kantade av en lövträdsridå. På båda sidor av Sävån återspeglar kulturlandskapet kring Siene en lång och kontinuerlig bebyggelseutveckling. I odlingslandskapet finns lövträd, stenväggkantade vägar och alléer med hamlade träd.

Sävån uppströms Vårgårda tillförs förhållandevis lite föroreningar. Ån har ett omväxlande lopp med många forsar och fall. I sin nedersta del omges ån av betade ängar och mader, som tidvis översvämmas. Stora mader, vilka numera ej hävdas, finns också norr om Kärtared. Vid flera forsar har kvarnar och sågar utnyttjat vattenkraften. Dessa miljöer är nu viktiga häckningslokaler för strömstare och forsärla. Hela ån är dessutom av betydelse som övervintringslokal för strömstare. Ån är en av de minst exploaterade i länet. Sävån är lek- och uppväxtområde för ett ursprungligt bestånd av lax. Stammen bedöms ha mycket stort skyddsvärde med få motsvarigheter i landet. Åns bottenfauna är mycket mångformig med flera djurgrupper i stort antal. Safsa och ag växer längs ån.

Kärtared är ett stort område på 200 hektar med åkrar, betesmarker, samt fukt- och strandängar. Maderna mellan Kärtared och Horla har klassats som särskilt värdefulla i länsstyrelsens våtmarksinventering och är ett naturområde av riksintresse. Kärtareds mader företräder två olika naturtyper, sötattenstrandäng och ljunghed.

Kärtareds mader tillsammans med Yxnås ingår i ett större odlingslandskap av ålderdomlig prägel. Maderna är långsträckta och följer Sävån i tre kilometer. Översvämningarna på våarna gödslar marken med finkorniga sediment som kommer från markerna uppströms. På så sätt har markerna götts och undvikit att bli utarmade. Maderna är uppbyggda av detta slam som gjort marken bördig nog för bonden att hävda. Under lång tid har madhö gett foder till djur. Det unika är att maderna aldrig har dikats ut. De

är orörda av dikningsföretag och sänkningsföretag. Madslåttern är dokumenterad i 1700- talets geometriska kartor. Den yta som utgjorde madslåtter under 1890-talet uppgick till 57 ha i Horla socken.

Yxnås naturreservat är ett av Västra Götalands läns mest besökta. Reservatet omfattar huvudsakligen odlingsmarkerna till torpen Yxnås och Brännåsen. Det förra beboddes av de tidigare markägarna Svea och Erik Källsmyr, som skött området med till stor del ålderdomliga metoder. Små åkerlappar ligger insprängda mellan hackslåttängar och bergknallar. I namnet Yxnås ingår troligen ordet

öxner, dialektal benämning på back- och mosippor. Naturreservatet bildades 1980 och omfattar cirka 16 hektar. Yxnås ingår i EU:s ekologiska nätverk Natura 2000¹ och förvaltas av Västkoststiftelsen. I mitten av 1800talet var området starkt präglad av tropbebyggelse och från Kärtared ledde en lång fägata genom västra delen av inägorna norrut till gemensamma betesmarker. Stenmurarna efter fägatorna finns bevarade på vissa ställen i reservatet och då åkrar som ligger där idag ligger på ungefär samma ställe där torparnas åkrar låg för 100 år sedan, eller mera. 1984 flyttades en ålderdomlig ryggåsstuga till Yxnås naturreservat som tidigare låg i Vårgårda samhälle. Stugan kallas Brännåsen och är ett bra exempel på en ålderdomlig byggnadstradition för tiden före 1850. Ryggåsstugan omges av ett småbrutet odlingslandskap med åkrar, hackslåttängar och betesmarker som är ett av få i kommunen som brukas med ålderdomliga metoder.

2.3.2 Siene – Landa

Vid Kyllingsån och Sävån i Vårgårda kommun finns ett varierat, ålderdomligt kulturlandskap med stor förekomst av naturbetesmarker och ädellövskogar. Ett stort antal kulturpräglade naturtyper som ljunghed och åmader hyser hotade växter och djur. Området är småskaligt och beskrivs i det följande från öster mot väster. Söder om landsvägen vid Eklanda framträder en rullstensås Hagmarkslandskapet vid Mångsholm och Uggletorp bildar ett av länets största kontinuerligt formade hagmarksområden.

Odlingskontinuiteten sträcker sig med säkerhet tillbaka till 1600-talet då området präglades av ek- och björkbevuxna ängs- och betesmarker under herresätet Lagmansholm. I dag karaktäriseras hagarna av ekar, varav många vidkroniga i ett öppet och betespräglad landskap. Sävån, som slingrar sig fram i området bidrar, till att göra landskapsbilden till en av länets mest tilltalande. Rödvenfriskäng dominerar fältskiktet, torrängsavsnitt och färsvingelgräshed förekommer. På ett torrängsavsnitt öster om vägen växer brudbröd, backsippa, kattfot, låsbräken, getvåpling och rödkämpar. I den nordvästra ekhagen återfinns slåttergubbe, nattviol och några staggpartier. Den lågt liggande strandängen väster om Mångsholm översvämmas troligen

1. Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området ska bevaras långsiktigt.

vår och höst. Häckfågelfaunan innefattar bland annat skogssnäppa, enkelbeckasin, rörsångare, sävsångare och gulärla. Herremansbebyggelsen på Lagmansholm med omgivande ekskogspartier och odlingsmarker är naturskönt belägen invid Sävån. Nedströms stenvalvbron finns en lövblandskog utmed Sävån med stor trädslags-blandning med t ex knäckepil, klibbal, alm, ask, lönn, björk, asp, hägg och några enstaka ekar. Vattendraget rinner i en nedskuren ravin.

Siene kyrka ligger på en ås omgiven av odlingsmark och bergsryggar med skog. Kyrkan är uppförd i gråsten och är tornlös. Interiört finns det ett fullbrett tresidigt avslutat kor och sakristia från 1788 och ett vapenhus från 1945. Långhuset är till stor del medeltida. Interiören präglas av 1600- och 1700-talen i form av predikstol i renässans och ljudtak i barock samt altarring och ett altarskåp av provinsiell karaktär. Altaret är eventuellt äldre. Karaktäristiskt för kyrkan är takets spegelvalv. I anslutning till denna inredning gjordes vid arkitekt Årland Noreens restaurering 1941 slutna

bänkkvarter och ny färgsättning, den sena 1800-talsläktaren gavs en annan utformning. Inredningens olika delar samverkar till en harmonisk helhet i form och färg. Dopfunten är medeltida liksom ett triumfkrucifix.

Hols kyrkan är en gråstenskyrka som förmodligen uppfördes under 1100talet. En av de bevarade kyrkklockorna är tidigmedeltida, vilket är ovanligt. Läget i odlingslandskapet är framträdande på en höjd längs med Sävån och den är väl synlig från E20. Prästgården ligger kvar vid kyrkan. Kyrkogården omges av en kallmur med stiglucka och smidesgrindar. Stenkyrkan försågs år 1776 med ett fullbrett tresidigt kor, gavelorn och vapenhus där det finns en runsten, i väster. I norr finns en senmedeltida sakristia och invändigt präglas kyrkan av 1700-talets stilideal. Altaruppsatsen, predikstolen och läktaren härstammar från omkring 1700, medan takmålningarna av Johan Lundgrens hand är från år 1789. Kyrkan renoverades 1942 och då förstärktes 1700-talskaraktären genom att den slutna bänkinredningen och altarringen tillkom. Dopfunten härrör från omkring 1900, orgeln från år 1946. Kyrkan är skyddad enligt Kulturminneslagens 4 kap.

Tubbetorp Herrgårdsanläggning strax öster om E20 i Sävåns dalgång i närheten av Siene har anor från 1600-talet. Gården tillhörde från början släkten Kämpenfeldt men på 1700-talet övergick den till släkten Schotte. Jonas Alstrømmer innehade gården 1750 som schäferi (fåruppfödning). Efter privilegieutjämningen på 1890-

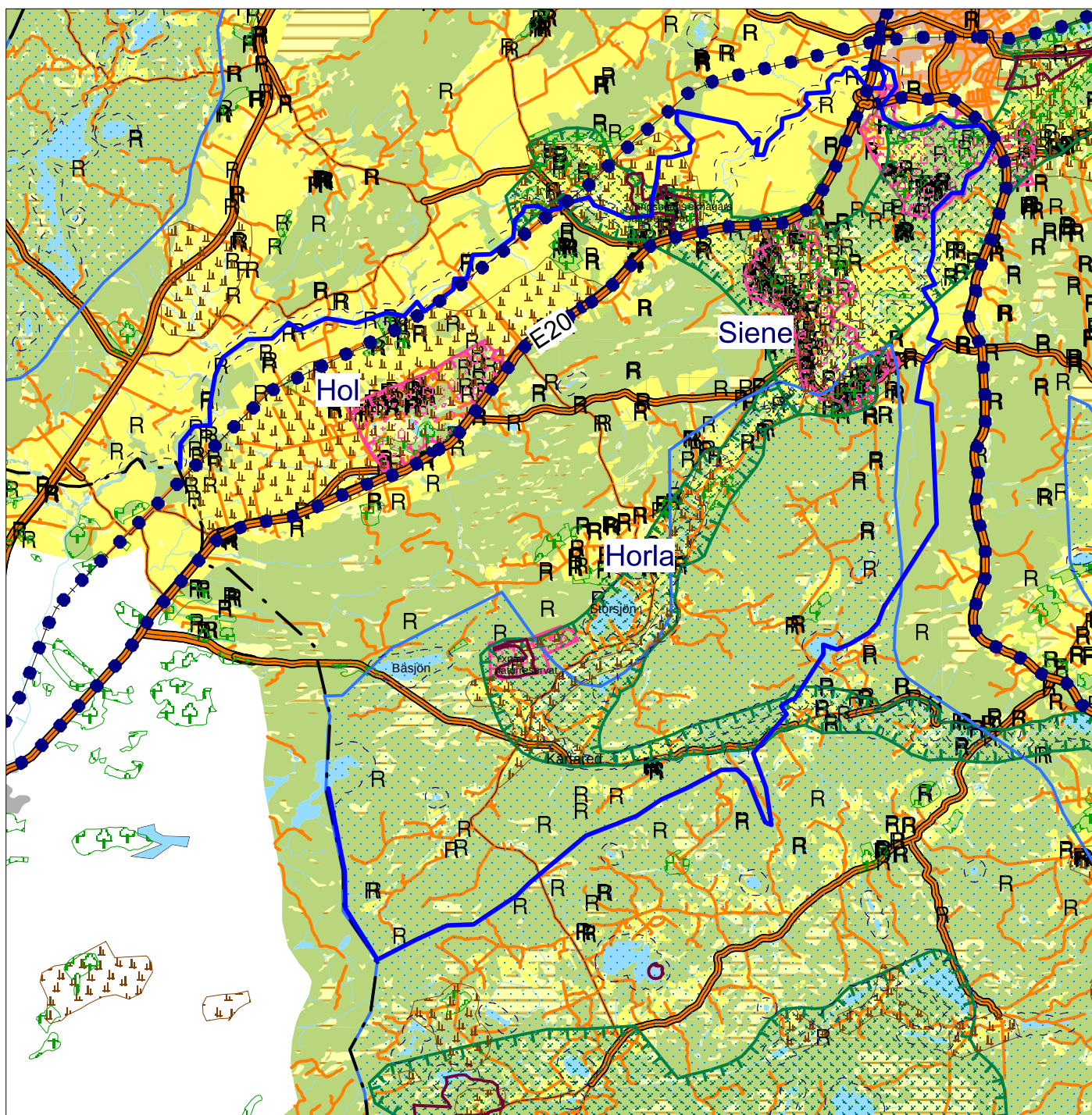
talet övergick gården till ickeadliga släkter som exempelvis överjägmästare Gyllensvärd och Arrhenius. Den nuvarande huvudbyggnaden uppfördes 1856 av A.G Wettergren. En allé av hamlade lövträd leder fram till gården.

Till samma byggnadsperiod som huvudbyggnaden hör ett stall, en ladugård samt brännvinsmagasin. På 1910-talet byggdes det ytterligare på gården, då tillkom bland annat arrendators- och trädgårdsmästarbostaden. Den innehållsrika miljöns höga kulturhistoriska värden motiveras av de många byggnadernas välbevarade äldre utformning och karaktär. Betydelsefullt är också den bibehållna gestaltningen av landskapet med till exempel den gamla allén. Vidare återspeglar anläggningen med sin godsstruktur även en social skiktning, som till stor del präglat trakten i äldre tider.

2.4 Fornlämningar

Det finns gott om fornlämningar i kommunen och så även i området kring Siene, Horla och Hol. De höga värden som finns i kommunen med det stora fornarvet är ett vackert och intressant inslag i vårt landskap men också ett problem som uppkommer när det gäller nybyggnation.

Siene är den fornlämningstätaste tätorten av de tre. Det finns gott om fornåkrar alltså åkermark som är varaktigt övergiven och har fått sin form efter äldre tiders åkerbruk. Det är inte ovanligt med röjningsrösen längs med kanterna där stenar från åkern har samlats. Dessa platser innehåller inte enbart gamla anor från jordbruket utan det kan även finnas lämningar av hela samhällen som ibland kan vara tusen år gamla. Det finns också hålvägar vilka är fåror i marken där en medeltida väg tidigare har gått. Fåran bildades av slitage från hovar och fötter och regnvattenerosion. Det finns ofta parallella stråk i hålvägar som resultat av att vägen blev för dikig och obekvämlig. Hålvägar har status som fornlämningar. I övrigt finns det i området gravfält, domarringar, vägvisarstenar, stensättningar, högar och rösen. I närheten av Hol kyrka finns ett av Västergötlands största koncentrationer av järnåldersgravfält, vilket tyder på platsens centrala karaktär sedan lång tid tillbaka.

GRÄNSER, administrativa

— — — Kommungräns

GRÄNSER, övriga

— Siene
— Horla
— Hol

INTRESSEN, lagskyddade

Riksbintresse för
naturmiljövård

Riksbintresse för
kulturmiljövård

Riksbintresse för
kommunikation

Strandskydd

Fornlämning

INTRESSEN, natur

Naturreservat

Stora opåverkade
områden

Bevarandevärd
odlingsmark

Lövskogsinventering
Länsstyrelsen

Ortsanalys

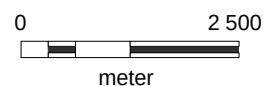
Vångårda kommun

Siene

Horla

Hol

2.5 Landskap

2.6 Befolkning

För att Vårgårdas vision om att antalet medborgare i kommunen skall år 2018 uppgå till 12500 personer ska kunna bli en verklighet är det viktigt för kommunen att både ha en fungerande och växande centralort samt en levande landsbygd. Detta gör att det är av största vikt att landsbygden får spela den stora roll som den har på centralorten. Det är viktigt att landsbygden utvecklas positivt och att befolkningen vare sig stagnerar eller blir mindre. Enligt kommunens bostadsförsörjningsprogram ska den nya bebyggelse som görs på landsbygden koncentreras till de delar som redan har befintlig bebyggelse och detta är bland annat för att kunna utnyttja den infrastruktur som redan finns i området. Gällande översiktsplan säger att komplettering av befintlig bebyggelse ska ske med hänsyn till orternas speciella förutsättningar. Centralt boende för äldre, funktionshindrade och ungdomar bör skapas. Närheten till samhällsservice som skola är väsentligt. Ungdomars möjlighet att bo kvar ska förbättras. Kommunen ska verka för att skapa möjligheter för ungdomsbostäder i centrala lägen, nära till service och kommunikationer. Även för äldre bör det underlättas att bo kvar i hemorter och därför bör seniorboende för 55+ utvecklas.

2.6.1 Att bo på landet

Städerna i landet klarar inte av sin försörjning utan landsbygden. Alla typer av areella näringar behövs. Vi behöver svenskt spannmål, skog, kött, fågel och så vidare. För att en stad ska vara välmående måste det också finnas en välmående landsbygd i anslutning. En välmående landsbygd är en levande landsbygd. 34% av Sveriges befolkning bor på landsbygden. Om det finns möjlighet att pendla till en större ort eller stad är det ännu mer attraktivt att bo på landsbygden. Unga vuxna är mest benägna att flytta men också mest benägna att flytta hem igen när familjer bildas.

In- och utflyttning på landsbygden är generellt mindre än vad den är i tätorter eller städer. Detta gör att grannsämja är viktigt att uppskatta och värdesätta. Forskaren Arttu Saarinen vid Åbo universitet visar att de som bor på landsbygden är lyckligare än de i städerna. De som är lyckligast är de som bor i närheten av en tätort eller stad men ändå på landet och valfriheten verkar spela stor roll i sammanhanget. Som boende på landsbygden innebär det generellt att service, fritidsaktiviteter och arbetsplatser ligger en bit bort, en sträcka som oftast klaras av med bil vilket gör att landsbygdsbefolkningen till större del än tätorts- och stadsbefolkning är mer beroende av bilar.

I Siene, Horla och Hol är det för invånarna viktigt att kunna omvandla fritidsbebyggelse till permanentboende samt att det finns en vilja att utöka storleken på fritidsbebyggelse till 120 kvm. Det anses dessutom vara ett problem med byggande av nya bostäder på grund av områdets höga rikedom av fornlämningar. Dessa kan komma att hamna i vägen för nybyggnation. Det anses också prioriterat att inte enbart förtäta befintlig bebyggelse utan det finns värden i att bygga glest med enskilda hus som gör att den lantliga känslan bevaras. En trend som syns kring Horla och Siene är att många fritidshus görs om till permanentboenden vilket ger en levande landsbygd. Dock finns det sedan tidigare önskemål om att det ska vara tillåtet att göra tillbyggnader på ett större antal kvadratmeter än tidigare.

2.7 Trafik

Den regionala utvecklingen för Västra Götaland beskrivs i visionen ”Det goda livet” som antogs av Västra Götalandsregionens fullmäktige år 2005. I visionen framgår fem fokusområden varav ett berör infrastruktur - ”Infrastruktur och kommunikation med hög standard”. Fokusområdet beskriver regionens ambitioner i frågorna: internationella transporter, hållbar och konkurrenskraftig infrastruktur, regional kollektivtrafik och IT-infrastruktur. Sjuhärads kommunförbund har i ”Tillväxtprogram 2013” lyft infrastruktur som ett prioriteringsområde. Infrastruktur och transportsystem som underlättar en hållbar regionförtätning.

2.7.1 Landsvägarna

Genom området går europaväg 20 (E20) samt primära och sekundära länsvägar. E20s sträckning är mellan Shannon Airport, Irland till St Petersburg, Ryssland via England, Danmark och Sverige. Vägen är av riksintresse för kommunikation. För att ta sig till Göteborg eller Alingsås är E20 det bästa alternativet och den nås via 1778, 1779, 1781 eller 1782. Dessa vägar är sekundära länsvägar².

2.7.2 Ny sträckning för E20

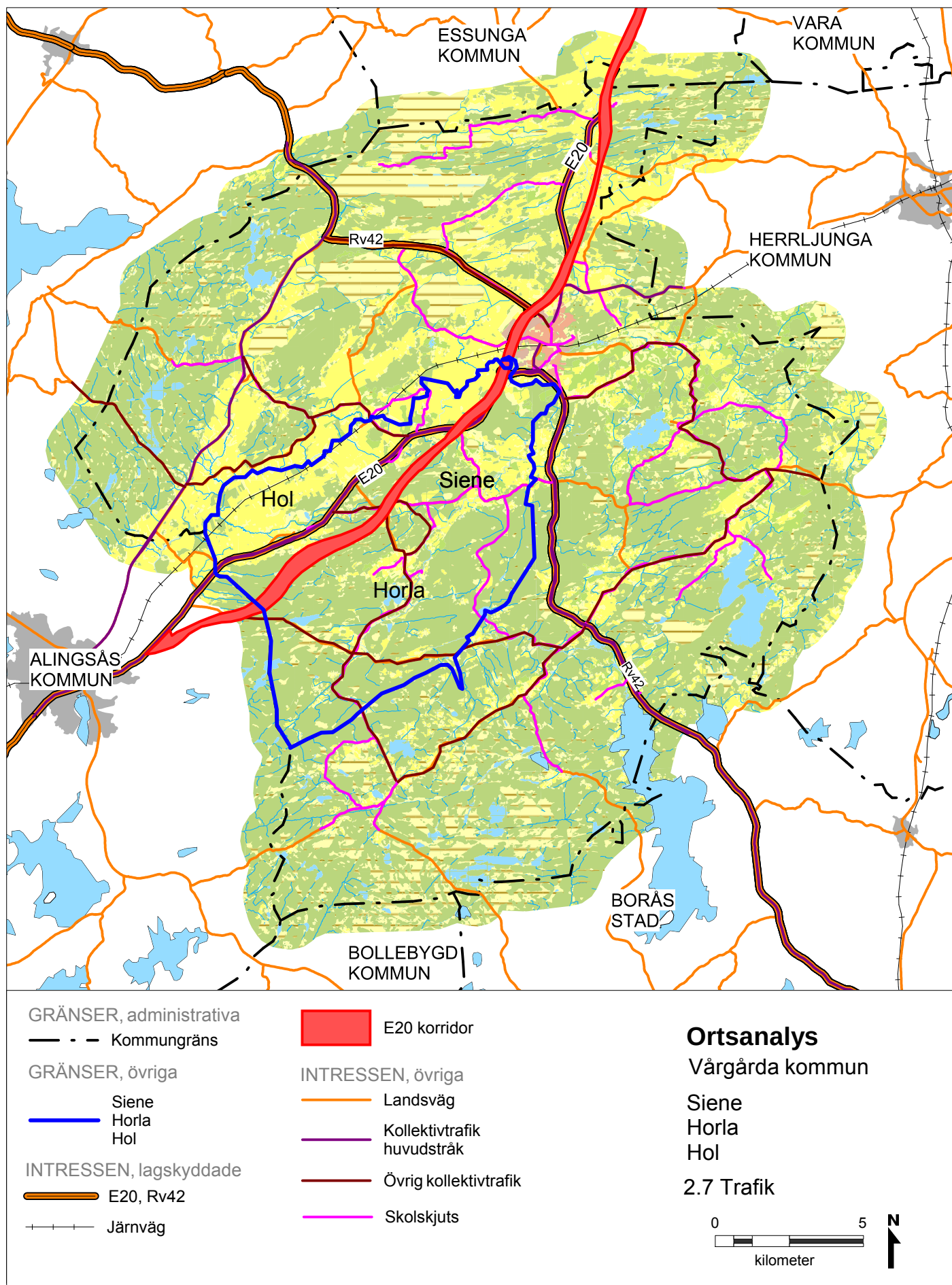
Regeringen vill bygga ut E20 genom Västra Götaland. Staten kommer tillsammans med Västra Götalandsregionen samt till E20 kringliggande kommuner satsa 4 miljarder kronor utöver de tidigare satsningar på 2,5 miljarder kronor. Denna satsning innebär att fem nya sträckor genom Västra Götaland byggs ut till 2+2 väg och blir därmed mötesseparerad.

Den nuvarande sträckningen för E20 kommer att ersättas med en ny, strax öster om den befintliga. Även den nya sträckningen av vägen innehar riksintresse för kommunikation.

2.7.3 Kollektivtrafik

Västtrafik är huvudman för kollektivtrafiken. För att resa med kollektivtrafik från Siene krävs det först att ta sig till E20s hållplats Tubbetorp och därifrån går västtrafiks rutter 587 eller 543. Måndag till fredag går dessa gemensamt en gång var 15e minut för att sedan gå en gång i timman på sen eftermiddag – kväll. För att komma till Tubbetorp busshållplats är det en resa på 1,8 km från Siene. Denna linjer trafikerar också sträckan från Hol med hållplats cementgjuteriet. Från Horla går ingen kollektivtrafik över huvudtaget.

² Sekundära länsvägar har nummer från 500 och uppåt.

2.8 Funktioner

Bygdens skola ligger i Hol. Där finns fritids och F-6. Förskolan har barn i åldrarna 1-5 på tre olika avdelningar. Skolan har en engagerad föräldraförening som tillsammans med lärare och rektor bildar ett enhetsråd. Enhetsrådet är ett informationsorgan med rådgivande funktion i skolfrågor.

Vid Storsjöstrand i Horla ligger Isak B&B vackert och erbjuder förutom B&B också kurser i träbearbetning.

Längs E20 mellan Hol och Vårgårda ligger godisgruvan i en fd bensinmacks lokaler. Godisgruvan har ett stort sortiment av godis men också tobak.

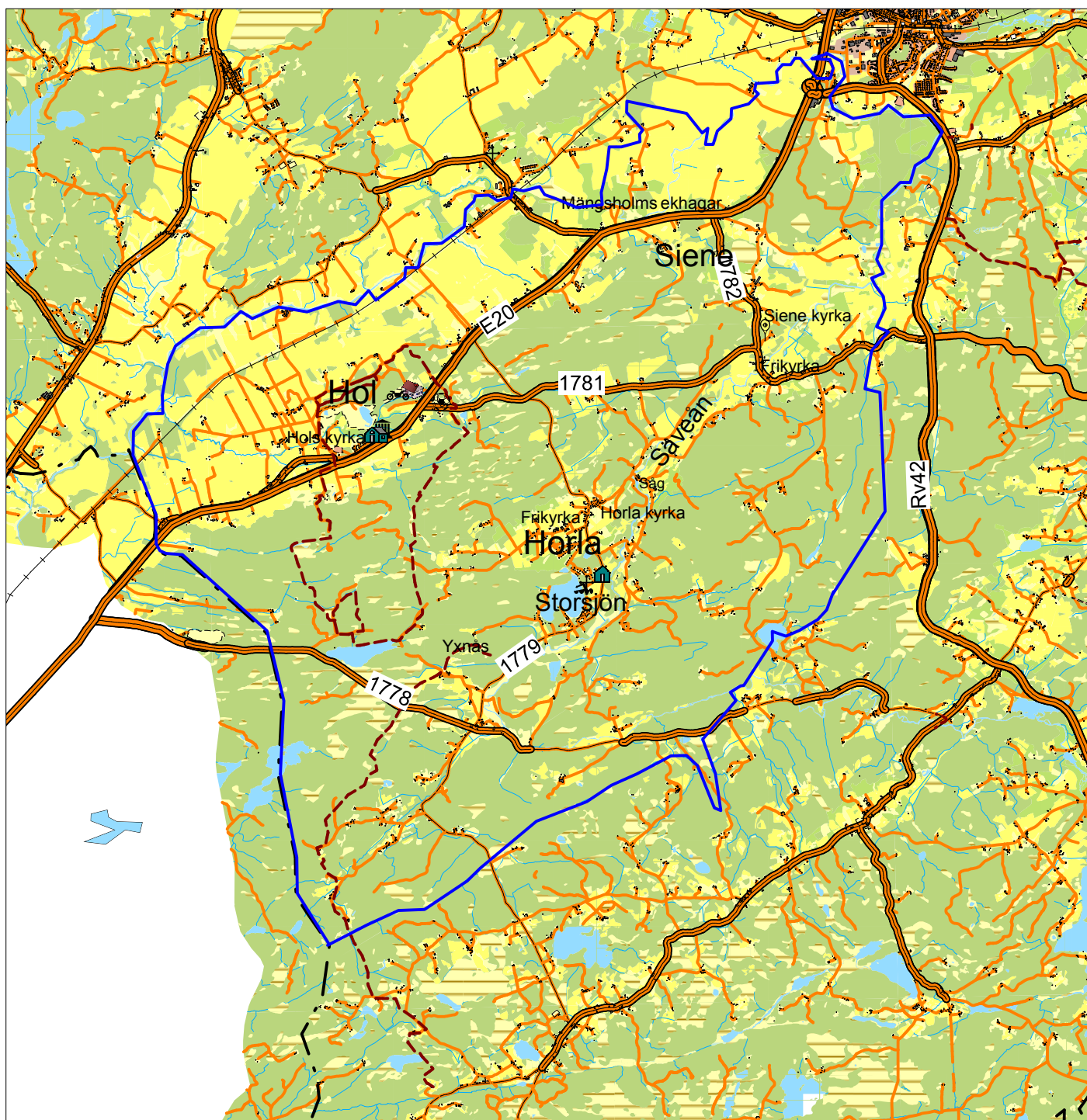
2.8.1 Förenings- och friluftsliv

De föreningar som finns i området mycket aktiva. Av de trossamfund som finns i området är främst Horla, Siene, Båne missionsförsamling och kyrkan i Hol aktiva. Det finns också två aktiva hembygdsföreningar, en i Hol och en i Horla.

I Hol finns idrotts föreningen (Hols IF) som bedriver verksamhet för bordtennis och fotboll. Utöver denna förening finns en motorklubb och en vandringsledsförening som sköter de vandringsleder som kommunen och hembygdsföreningen tillsammans anlagt.

I Horla finns en fritidsförening och årligen sedan 1995 tävlar triatleter i Horla triathlon.

Utbudet av föreningsaktiviteter är mindre i Siene. Förutom tennisplan finns det inga andra organiserade aktiviteter.

GRÄNSER, administrativa

— · — Kommungräns

GRÄNSER, övriga

— Siene
— Horla
— Hol

FUNKTIONER

Skola
Sporthall

i.s.a.k B&B

Godisgruvan

FÖRENING- & FRILUFTSLIV

Fotbollsplan

Kommunal
badplats

Motorcrossbana

Tennisplan

--- Vandringsled

Ortsanalys

Vårgårda kommun

Siene

Horla

Hol

2.8.2 Funktioner
& föreningsliv0 2 500
meter

3. Framtiden

Inflyttning till landsbygden är viktigt, kommunen behöver växa, vi behöver bli fler även på landsbygden. Möjliga utbyggnadsområden bör huvudsakligen pekas ut där ny byggnation inte kommer i konflikt med riksintressen, fornlämningar, värdefull lövskog eller odlingsmark eller strandskydd. Området kring Siene, Horla och Hol är mycket svårt att planera i eftersom det finns många fornlämningar och stora områden av riksintresse.

I Horla är bebyggelsestrycket relativt stort. Storsjön är den sjö i kommunen som är högs exploaterad men känslan kring sjön är ändå allmän och välkomnande trots det höga antalet fritidshus och till viss del också permanentboenden. Just kring sjön är förekomsten av fornlämningar något mindre än i det övriga landskapet.

Hol har en spännande framtid med tanke på den nya sträckningen av E20. Den nuvarande sträckningen kommer då att bli mer av en landsväg. Delar av den tunga trafik som nu går förbi Hols skola och by kommer därmed att ledas via den nya sträckningen. Exempelvis kommer bullernivåerna att minska vilket gör att området är lämpligt för utbyggnad.

Trakterna kring Siene är rikt på fornlämningar och innehar riksintresse för både kulturmiljövård och naturmiljövård. Detta gör att det är mest lämpat för byggnation med enstaka hus.

Området är populärt och om fastighetsägare är intresserade av att stycka av sin mark för nybyggnation är kommunen intresserad för planläggning.

3.1 Barnen

Barn tillbringar mer tid i närheten av hemmet än vad vuxna gör och detta gör att det finns behov av ytor där de kan leka eller träffa varandra. Det handlar inte enbart om den så kallade bostadsnära naturen utan också om närhet till förskola och skolor och hur de tar sig dit. Trafik fungerar som en större barriär för barn än för vuxna då de generellt är mer oskyddade trafikanter när de tar sig fram. Barn och ungas möjligheter att röra sig fritt är viktigt att ha med i kommuntäckande planering.

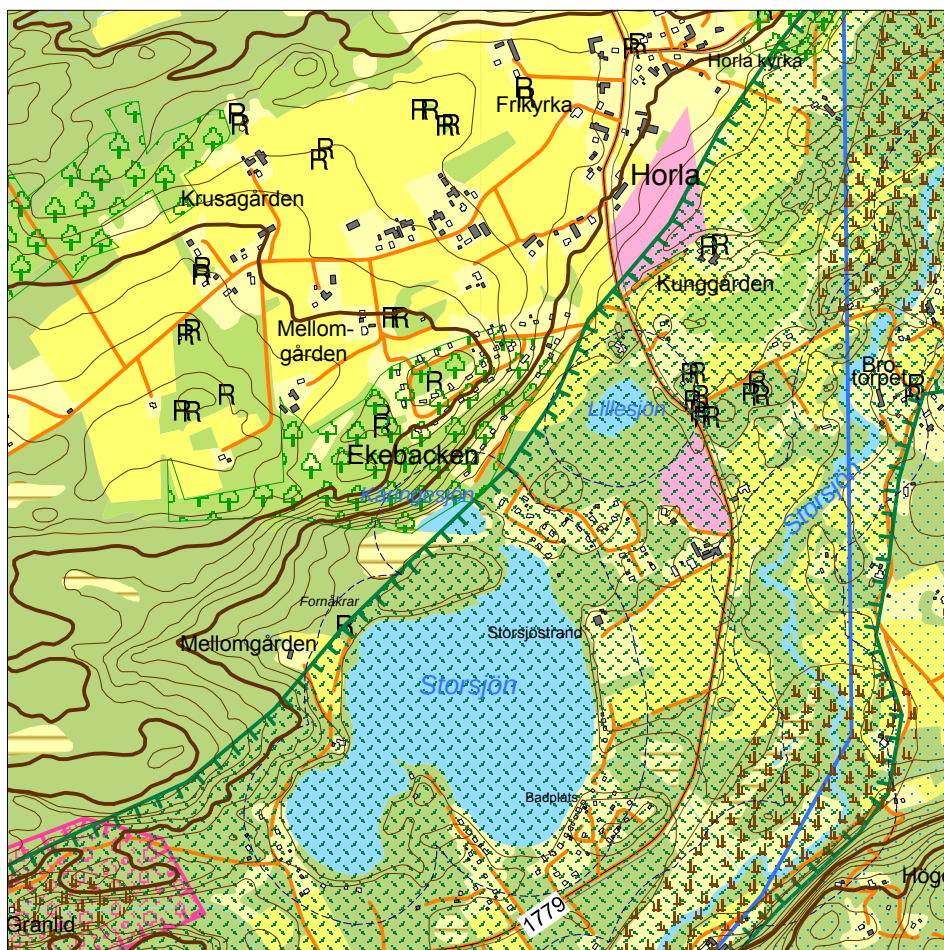
Att växa upp på landsbygden är på många sätt ett fantastiskt sätt och ställe att vara barn på. Naturen i området erbjuder många, stora och fantasifulla lekplatser. Djuren och landskapet låter och luktar och ger minnen för livet, även för de som vuxna väljer att flytta till en stad. Landsbygden ger utrymme att ha större husdjur än de jämnåriga i tätorterna kan ha som exempelvis hästar eller får förutom hundar, katter, kaniner och andra djur som "passar in på landet".

3.2 Dialogmöte

På dialogmötet framgick det att de boende i området ansåg att naturen och miljön, sammanhållningen, grannsamverkan och lugnet i bygden var det som gör det extra bra att bo just här.

De boende vill gärna att kommunen skall underlätta omvandling från fritidshus till permanentboende men de anser också att fornlämningar och vattenskyddsområdet sätter stopp för många planer för utveckling i bygden som har stora möjligheter.

Det efterfrågas vandringsleder vid och runt Säreån och fler broar för att korsa ån. De boende vill också ha miljöstationer, belysning i Horla samt GC-vägar, både till och längs E20 för att enkelt kunna ta sig till och från kollektivtrafik, Hols skola och tätorten. De boende anser att kollektivtrafiken till de närliggande tätorterna (Vårgårda, Alingsås, Borås) är undermålig och efterfrågar en bättre sådan. Vidare anser de boende att hastigheterna på vissa vägar i området är för höga och de efterfrågar en karta över de mindre vägarna som är lämpliga att cykla på.

INTRESSEN, lagskyddade

Riksbeskyddad naturmiljö

Riksbeskyddad kulturmiljö

R

Fornlämning

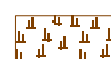

Strandskydd

INTRESSEN, natur

Stora opåverkade områden

Lövsöksinventering
LänsstyrelsenBevarandevärd
odlingsmark

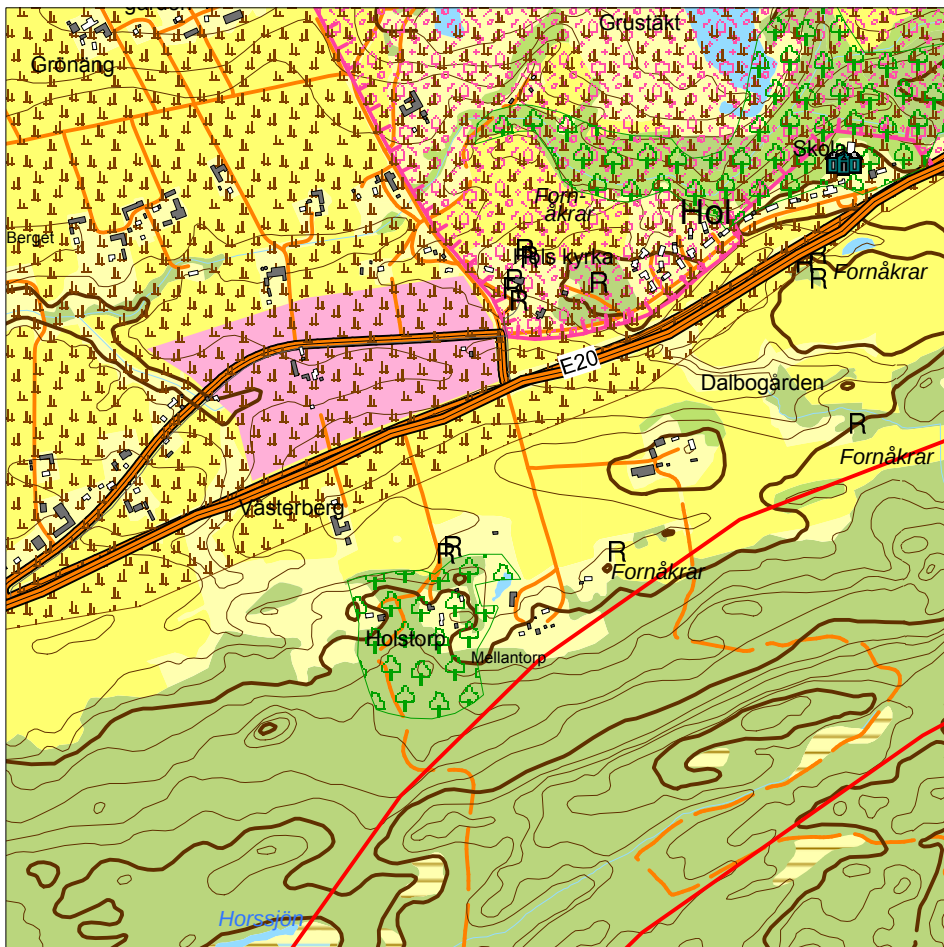
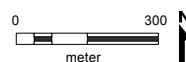
FRAMTIDEN

Möjliggör för
planläggning/
enstaka hus

Ortsanalys

Vårgårda kommun

Horla

3.3 Framtiden &
dialogmöte

INTRESSEN, lagskyddade

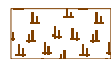
Riksbeskyddad kulturmiljö

Riksbeskyddad kommunikation
E20 ny dragning

R

Fornlämning

INTRESSEN, natur

Lövsöksinventering
LänsstyrelsenBevarandevärd
odlingsmark

FRAMTIDEN

Möjliggör för
planläggning/
enstaka hus

Ortsanalys

Vårgårda kommun

Hol

3.3 Framtiden &
dialogmöte